

ਅਦਾਲਤ ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ ਜੇ.

ਅਫ਼ਰੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ,

ਦੇਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ, -ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਬਕਾਇਦਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 596 ਸਾਲ 1957

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ (1877 ਦਾ 1) —ਧਾਰਾ 20—ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ—ਅਰਥ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਕਲਪਕ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਤੁਰੰਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਚੋਪੜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 18 ਮਈ, 1957 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 9 ਜਨਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਬ-ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਸੁਗਨ ਚੰਦ ਜੈਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 12 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਲਾਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ 3,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਗੇ। ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 91/9-8 ਸਲਾਮ, ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 89/4-1, ਸਲਾਮ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 88 ਖਟੌਨੀ ਨੰਬਰ 23 ਵਿੱਚੋਂ 2 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 1 ਬਿਸਵਾ ਸਮੇਤ 16 ਬੀਘੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੂਹ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਖਸਰਾ

ਨੰਬਰ 88 ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪੂਰਬੀ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 2800, ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਫਰਮਾਨ, ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ: -

- (a) ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ;
- (b) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਰੜਾ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ;
- (c) ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਡਰਾਫਟ (ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼) ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ;
- (d) ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;
- (e) ਸਟੈਂਪ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਉਸਨੇ ਜੇ. ਡੀ. ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- (f) ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ।

ਐਫ.ਸੀ. ਮਿਤਲ, ਅਪੀਲ ਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਐਚ. ਐਲ. ਸਰੀਨ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲਈ।

ਮਹਾਜਨ ਜੇ. ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਹ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 12 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਅਛਰੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ

ਮਨੀ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ 16 ਬੀਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 3,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ 200 ਰੁਪਏ ਅਗਾਊਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ-ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ-ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣਾ ਸੀ; ਡਿਫਾਲਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। 17 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ 4,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। 24 ਜੁਲਾਈ 1956 ਨੂੰ, ਭਾਵ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ 700 ਰੁਪਏ (ਨਿਰਧਾਰਤ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ 500 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅਰਨੈਸਟ ਮਨੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਜੋਂ 200 ਰੁਪਏ) ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 16 ਜੁਲਾਈ, 1956 ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ ਅਤੇ ਬਦਲਾਖੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਡਿਫਾਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਕਰੇਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ। ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਏ) ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

1. ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ
2. ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੈਂਡੀ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਮੰਜਰ ਰਾਜਾ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਦੀਵਾਨ ਰੋਸਿਨ ਕੁਮਾਰ ਖਤੂਨ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1), ਦਯਾਰਾਮ ਚੈਨਰਾਈ ਬਨਾਮ ਕਰਮੂਮਲ ਕੋਟੂਮਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2) ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਨਾਗੋਰਾਓ ਬਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰੀਭਾਊ (3) ਦਾ ਵੀ

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਿੱਤਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੰਜਰ ਰਾਜਾ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਦੀਵਾਨ ਰੋਸਨ ਕੁਮਾਰ ਖਤੂਨ ਚੌਧਰੀ (1) ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ; ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸੱਜਾ ਬਚਿਆ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ। ਦਯਾਰਾਮ ਚੈਨਰਾਈ ਬਨਾਮ ਕਰਮੂਮਲ ਕੋਟੂਮਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਹਰਜਾਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਰਾਇਣ ਨਾਗੋਰਾਓ ਬਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰੀਭਾਊ (2) ਵਿੱਚ; ਇਹ ਪੰਨਾ 242 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਕੁਇਟੀ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਕਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਵਾਲਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕੰਮ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋੜੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ

ਭੁਗਤਾਨ। ਜਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ (1877 ਦਾ 1) ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਈਆ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਦੇਵੀ ਦਾਸ (1) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਹੱਦਦਾਰ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਕਲਪਕ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਤੁਰੰਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਸ. ਰਾਮਲਿੰਗਾ ਪਿਲਾਈ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਆਰ. ਜਗਦੰਮਲ ਉਰਫ਼ ਜਗਦੰਬਾ ਅੰਮਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2) ਵਿਚਲੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ; ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਾਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ

ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ
ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by Jatinder Singh, Translator.